

UMF "Carol Davila" București
Facultatea de Medicină
Departamentul 3 Preclinic (Științe Complementare)
Disciplina Psihologie Medicală

**TEMATICA DE CONCURS ȘI BIBLIOGRAFIA PENTRU CONCURSUL DE ADMITERE
LA STUDIILE UNIVERSITARE DE DOCTORAT**

Disciplina Psihologie Medicală, Departamentul 3 Preclinic (Științe Complementare)
Facultatea de Medicină, UMF Carol Davila - București
Anul universitar 2023-2024

A. PSIHLOGIE MEDICALĂ ȘI COMUNICARE MEDICALĂ

1. Psihologia Medicală: domeniu de interferență între Medicină și științele psihosociale

Psihologia Medicală, Psihosomatica, Medicina Comportamentală, Psihologia Clinică: asemănări și diferențe. Rolul psihologului clinician în mediul spitalicesc. Trăsături psihocomportamentale (A,C,D) relaționate cu o susceptibilitate crescută la boală. Trăsături și stiluri cognitive protectoare. Orientarea clinicianului în fața unei tulburări de comportament. Principalele metode de cercetare în Psihologia Medicală.

2. Stressul psihic

Stress: definiție, tipuri variate de agenți stressori. Modele teoretice ale stressului (acceptiuni clasice vs. moderne). Agenți stressori: tipuri, particularități ale AS psihici față de alți agenți stressori. Scala evenimentelor majore de viață Holmes și Rahe. Relativitatea percepției și evaluării (appraisal) agenților stressori. Corelații hormonale ale stressului. Diferența eustress-distress. Rolul sanogenetic al endorfinelor. Conceptul de încărcătură allostatică. Sindromul de neajutorare și lipsă de speranță (Seligman). Strategii de coping. Programe și strategii antistress.

3. Abordarea multifacetată a bolii din perspectiva Psihologiei Sănătății

Conceptualizarea bolii: modele (biomedical, psihologic, bio-psiho-social). Aspecte sociale și culturale ale bolii. Rolul suportului social. Tulburări și boli psihosomatice: asemănări și deosebiri; Modele explicative variate ale patogenezei bolilor psihosomatice (clasice: Alexander, Cannon, Pavlov; abordări moderne). Simptome critice din punct de vedere psihologic: durerea. Aspecte generale (tipuri de durere, cauze ale durerii). Rolul factorilor psihologici în producerea și intensificarea durerii (ex. depresia, anxietatea). Particularitățile sindroamelor dureroase din bolile cronice/incurabile. Intervenții psihologice în reducerea durerii (hipnoză, relaxare, imagerie dirijată).

4. Comunicarea medicală (1)

Comunicarea: funcții, principii, elemente componente, tipuri de comunicare (verbală, non-verbală). Relația medic-pacient. Statusurile și rolurile presupuse ale medicului și pacientului. Modele teoretice privind atitudinile față de boală și tratament (HBM, TRA, TPB, modelul Leventhal). Utilitatea practică a cunoașterii acestor modele în relația cu pacienții problematici / dificili.

5. Comunicarea medicală (2)

Diferite tipuri de anamneză și utilitatea lor, abilități ale medicului de natură a crește eficiența comunicării (ascultarea activă, empatia).

Comunicarea cu pacienții problematici (ex. anxioși, depresivi, agresivi, cu tulburări de personalitate).

Modalități de comunicare a veștilor rele.

Particularități de comunicare cu familia pacientului.

6. Indicatori ai impactului comunicării în practica clinică

6.1. Comunicarea deficitară:

Sindromul burnout.

Comorbiditatea psihiatrică derivată din interacțiunea deficitară medic – pacient sau agravată de aceasta.

6.2. Comunicarea eficientă

Creșterea calității vieții pacientului raportată la sănătate.

Aderența la tratament.

Satisfacția față de îngrijire.

7. Psihoterapia și consilierea psihologică:

Definiții, clasificare și indicații ale psihoterapiei. Modelarea comportamentului: de la principii teoretice la consiliere și psihoterapie.

Psihanaliza (definiție, baze teoretice, indicații, eficiență).

Psihoterapia cognitiv-comportamentală (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență).

Tehnici de relaxare și hipnoză (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență).

Psihoterapia rogersiană (definiție, baze teoretice, indicații și eficiență).

B. ȘTIINȚELE COMPORTAMENTULUI UMAN ȘI SOCIOLOGIE

1. Introducere în comportamentul uman

Comportament și personalitate, modele teoretice ale comportamentului, criterii de departajare normal-patologic, variabile care influențează comportamentul (biologice, psiho-sociale și culturale), metode de studiu al comportamentului

Comportamente cu risc (alcoolism, tabagism, consumul de droguri)

Factori de risc, modele teoretice explicative, manifestări clinice, modalități de intervenție terapeutică

2. Comportamentul în circumstanțe clinice dificile

a) Pacienți incurabili

Reacții psihologice la moarte și suferință și factori care le influențează. Îngrijiri paliative (caracteristici, modele, concepte-cheie: ex. „moarte cu demnitate”, „nevoi nesatisfăcute”, „creating legacies”), actori și instituții care furnizează îngrijiri paliative (ex. managerul de caz, hospices). Asistența psihologică a pacienților paliativi: caracteristici și dileme etice (ex. eutanasia și sinuciderea asistată medical). Rolul speranței la pacienții incurabili.

b) Pacienți chirurgicali

Caracteristicile relației terapeutice în chirurgie. Reacții și comportamente psihologice ale pacienților chirurgicali. Asistența psihologică eficientă pentru pacienții chirurgicali.

3. Concepte-cheie de Sociologie și relația lor cu sănătatea

Rolul Sociologiei Medicale în o mai bună înțelegere a bolii și a comportamentului legat de tratament. Importanța apartenenței la grup pentru reprezentările de sănătate și comportamentele derivate. Relația dintre stratificarea socială și sănătate/boală. Diferențele culturale privind interpretarea și exprimarea suferinței. Incluziune socială și sănătate. Diferențele transculturale care influențează relația medic-pacient. Conceptul de „competență culturală a medicului”.

4. Modalități de intervenție comportamentală. Psihoterapia (PT): efecte asupra pacienților, medicilor și aparținătorilor

PT de scurtă durată, centrată pe obiectiv, analiza tranzacțională, PT de grup și familială, art-terapie, medicina narativă (definiție, fundamente teoretice, indicații, eficiență).

5. Principiile interrelațiilor hormoni-comportament. Hormonii și ciclul vieții

Concentrațiile optime ale hormonilor în determinismul comportamental. Rolul hormonilor în creștere, sexualizarea pubertară și sarcina. Hormonii și îmbătrânirea. Hormonii și somnul.

6. Hormonii și comportamentul sexual

Identitatea sexului, ciclul răspunsului sexual. Sexualitatea în perioade speciale, în bolile cronice și la vârstnici.

7. Hormonii și comportamentul alimentar; echilibrul hidroelectrolitic și ingestia de lichide

Nucleii hipotalamici cu rol în reglarea comportamentului alimentar. Hormonii orexigeni și anorexigeni. Hormonii implicați în menținerea echilibrului hidroelectrolitic.

8. Rolul hormonilor în stress

Definiția stresului. Hormonii implicați în răspunsul la stress: catecolaminele, hormonii axului hipotalamo-hipofizar-adrenal. Factorii reglatori ai răspunsului hormonal la stress. Stressul în determinismul bolilor.

C. PSIHO-SOMATICĂ

1. Fundamente teoretice ale Psihosomaticii

Istoricul conceptelor psihosomatice. Modele teoretice fundamentale. Dezvoltări recente în Psihosomatică (în domeniile psihofiziologiei; relației între evenimentele de viață stressante – îmbolnăvire; manifestărilor clinice somatice ale îmbolnăvirii / încărcării psihice; consecințelor psihologice ale bolilor somatice; evaluării efectului pozitiv al consilierii / psihoterapiei în tulburările / bolile psihosomatice).

2. Bolile cardiovasculare

Mecanisme psihopatogenice în boala cardiacă: factori psihoindividuali și psihosociali considerați semnificativi, răsunetul psihologic al simptomelor din boala cardiacă. Cele mai importante boli cardiovasculare și corelatele lor psihologice: hipertensiunea arterială, infarctul miocardic, angina pectorală, insuficiența cardiacă, aritmiile cardiace. Corelate psihologice ale chirurgiei cardiovasculare. Asistența psihologică, parte distinctă a procesului de reabilitare cardiacă.

3. Bolile respiratorii

Mecanisme psihopatogenice în boli respiratorii cu prevalență crescută (BPOC, astmul bronșic, tuberculoza pulmonară). Reacții psihologice la îmbolnăvire în bolile respiratorii. Problema complianței la tratament în bolile respiratorii. Modalități de intervenție psihocomportamentală în bolile respiratorii (oportunități și dificultăți). Reabilitarea respiratorie.

4. Bolile digestive

Mecanisme psihopatogenice în boala digestivă. Tulburări funcționale gastrointestinale (TFGI). Comportamentul în bolile digestive cronice – exemplificări. Abordarea psihoterapeutică a pacienților cu TFGI și boli digestive cronice.

5. Bolile renale

Boala renală cronică. Impactul psihologic al bolii renale în stadiu final. Comportamente în bolile renale cronice – exemplificări. Tehnici de modelare comportamentală în bolile renale.

6. Bolile neoplazice

Impactul psihologic al diagnosticului de cancer. Copingul cu boala neoplazică. Asistența psihologică a pacienților neoplazici.

7. Locul și rolul psihoterapiei în bolile psihosomatice

Balanța consiliere – psihoterapie (rolul psihologului clinician în echipa terapeutică). Terapia cognitiv-comportamentală, tehnicile de relaxare și hipnoză, terapia familială și de grup în bolile psihosomatice.

BIBLIOGRAFIE

(a) Psihologie medicală și Comunicare medicală

1. Popa-Velea, O., Diaconescu, L., Mihăilescu, A., Pană, M., Trușescu, C., Jidveian Popescu, M., Frunză, A. „Psihologie Medicală” (Editura Universitară Carol Davila, București; 2017) (integral);
2. Popa-Velea, O. „Științele comportamentului uman. Aplicații în medicină”, ediția a 2-a, revizuită și adăugită (Editura Trei, București; 2013) (pag.22-37, 45-59, 141-212, 411-462, 476-489, 521-553).
3. Bradley Wright, K., Sparks, L., O’Hair, H.D. (2012). „Health Communication in the 21st Century”, Chichester: Wiley-Blackwell, cap.2 („Provider-patient communication”) (pag.17-55).
4. American Psychiatric Association (2013). „Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders (DSM-V) (5th Ed.)” Description of main personality disorders: paranoid (pag.649-652), schizoid (pag.652-655), histrionic (pag.667-669), obsessive-compulsive (pag.678-682). Washington, DC: American Psychiatric Association.

(b) Științele comportamentului uman și Sociologie

1. Poiană, C., Popa-Velea, O. (2019). „Științele comportamentului uman”, Ed.Universitară Carol Davila, București (integral);
2. Popa-Velea, O. (2023). Sociologie. Sociologie Medicală”, Ed.Universitară Carol Davila, București (integral);

3. Popa-Velea, O. (2013). „Științele comportamentului uman. Aplicații în medicină” (ediția a 2-a, revizuită și adăugită), Ed. Trei, București, pag.13-21, 32-44, 73-123, 141-155, 213-244, 371-380, 393-410, 439-446, 480-531, 554-573.
4. French, D., Vedhara, K., Kaptein, Ad, A., Weinman, J. (2010). „Health Psychology” (2nd Ed.), London: BPS Blackwell, cap. „The role of behaviour in health” (pag.13-32), „Alcohol and drug use” (pag.73-83), „Smoking” (pag.33-46), „Intervention to change health-related behaviour patterns” (pag.99-110).

(c) Psihosomatică

1. Popa-Velea, O. (2013). „Științele comportamentului în medicină”, Editura Universitară Carol Davila, București, pag.245-326, 483-485, 490-520, 532-551.
2. (sub red.) Popa-Velea, O. (2016). „Cazuri clinice de Psihologie Medicală și Psihosomatică”, Editura Universitară Carol Davila, București (integral).
3. Malcarne, V. (2011). „Coping with cancer”, în Friedman, H.S. „The Oxford Handbook of Health Psychology”. New York: Oxford University Press, pag.394-416.
4. Fava, G.A., Cosci, F., Sonino, N. (2017). Current psychosomatic practice. *Psychotherapy and Psychosomatics*, 86, 13-30.